

POZA PARADYGMATY PEDAGOGIKA MIĘDZYKULTUROWA

KSIĘGA PAMIĄTKOWA
DEDYKOWANA
PROFESOROWI TADEUSZOWI LEWOWICKIEMU

TOM 2

REDAKCJA NAUKOWA
ALINA SZCZUREK-BORUTA
EWA OGRODZKA-MAZUR

wydawnictwo
adam marszałek

Recenzent: prof. zw. dr hab. Stefan Mieszalski

Redaktorzy prowadzący: Judyta Węglowska, Paweł Jaroniak

Redaktor techniczny: Ryszard Kurasz

Korekta: Alicja Kloska

Projekt okładki: Krzysztof Galus

Projekt logo: Tadeusz Lewowicki

Projekt graficzny ilustracji: Jarosław Stoch

© Copyright by Wydawnictwo Adam Marszałek
Toruń 2012

Publikacja przygotowana przez:
Zakład Pedagogiki Ogólnej
Instytutu Nauk o Edukacji
Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji
Uniwersytetu Śląskiego

Publikacja dofinansowana przez:
Uniwersytet Śląski w Katowicach

ISBN 978-83-7780-375-2

Wydawnictwo prowadzi sprzedaż wysyłkową:
tel./fax 56 648 50 70; e-mail: marketing@marszalek.com.pl

Wydawnictwo Adam Marszałek, ul. Lubicka 44, 87-100 Toruń,
tel. 56 664 22 35, 56 660 81 60, e-mail: info@marszalek.com.pl, www.marszalek.com.pl
Drukarnia nr 2, ul. Warszawska 52, 87-148 Łysomice, tel. 56 678 34 78

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie 9

CIESZYŃSKA SZKOŁA BADAŃ POGRANICZA KU WSPÓŁCZESNEJ PEDAGOGICE MIĘDZYKULTUROWEJ

EWA OGRODZKA-MAZUR, ALINA SZCZUREK-BORUTA
Działalność naukowo-badawcza, dydaktyczna i organizacyjna
Zakładu i Katedry Pedagogiki Ogólnej Uniwersytetu Śląskiego
na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w latach 1989–2012.
Wokół cieszyńskiej szkoły badań pogranicza
Profesora Tadeusza Lewowickiego 19

Bibliografia prac z serii „Edukacja Międzykulturowa” 41

Wędrownka drogą naukową trwa... –
z Profesorem Tadeuszem Lewowickim rozmawiają
Barbara Grabowska i Jolanta Suchodolska 47

EWA OGRODZKA-MAZUR
Autorytet uczonego a kreowanie środowiska pedagogów
międzykulturowych 64

PRZEMYSŁAW PAWEŁ GRZYBOWSKI
Zupełnie poza paradygmatem – czyli alegoryczne podziękowania
z okazji Jubileuszu 91

Listy gratulacyjne 95

Część I TOŻSAMOŚĆ W PEDAGOGICZNYCH STUDIACH I BADANIACH MIĘDZYKULTUROWYCH

JERZY NIKITOROWICZ
Koncepcja rozwoju tożsamości człowieka w społeczeństwie
wielokulturowym w ujęciu pedagogiki międzykulturowej 103

JOLANTA MUSZYŃSKA
Interdyscyplinarność edukacji międzykulturowej
na przykładzie teoretycznych koncepcji tożsamości jednostki 116

DOROTA MISIEJUK
Badanie tożsamości kulturowej w pedagogice. O relacji grup
i jednostek z perspektywy tożsamości kulturowej i celu wychowania 129

BARBARA GRABOWSKA
Kim czują się młodzi Polacy na obczyźnie? Kreowanie tożsamości
w warunkach pogranicza 150

JOLANTA SUCHODOLSKA
Potencjał pogranicza polsko-czeskiego
a kwestia poczucia tożsamości – inspiracje 182

Część II HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH NA POGRANICZACH

WIESŁAWA KORZENIOWSKA
Udział ziemiaństwa śląskiego w przemianach edukacyjnych
wieku XVIII i XIX 211

IDZI PANIC Źródła do badań stosunków językowych i etnicznych na terenach pogranicznych w czasach nowożytnych (na przykładzie dawnego Księstwa Cieszyńskiego)	228
ZENON JASIŃSKI Działalność kulturalno-oświatowa organizacji polskich w Ostrawie (1918–1938)	242
IWONA H. PUGACEWICZ Budowanie identyfikacji narodowej w Szkole Polskiej w Paryżu u schyłku XIX wieku	277
ALEKSANDRA GANCARZ Polacy z Kazachstanu – życie przed i po repatriacji w perspektywie pedagogiki międzykulturowej	298

Część III **KOMUNIKACJA I DIALOG MIĘDZYKULTUROWY**

LESZEK KORPOROWICZ Edukacja jako synergia. Przyczynek do teorii dialogu międzykulturowego	325
WIKTOR RABCZUK Kompetencje kluczowe i ich komponent międzykulturowy	347
MIROSŁAW SOBECKI Symbole w komunikacji społecznej. Perspektywa edukacji międzykulturowej	359
SYLWIA JASKUŁA Piąty wymiar w edukacji międzykulturowej	370

Część IV **KWESTIE WYZNANIOWE I EDUKACJA RELIGIJNA** **W SPOŁECZNOŚCIACH ZRÓŻNICOWANYCH** **KULTUROWO**

HALINA RUSEK Materialny byt Kościołów w wielokulturowym otoczeniu – Czechy i Słowacja	391
JÓZEF BUDNIAK Ekumenizm męczenników – świadectwo wiary	411
ANIELA RÓŻAŃSKA Kategoria Innego i Bliźniego w międzykulturowej edukacji religijnej	429

Część V **RODZINA I SZKOŁA W ŚRODOWISKACH** **WIELOKULTUROWYCH W KONTEKŚCIE** **DOŚWIADCZEŃ EDUKACYJNYCH**

ALINA SZCZUREK-BORUTA Indywidualizm i kolektywizm – o wielowymiarowości działań edukacyjnych	451
ALICJA HRUZD Rodzina w środowisku wielokulturowym – uwarunkowania, problemy, perspektywy	476
BARBARA CHOJNACKA-SYNASZKO Inteligencja inter- i intrapersonalna wychowanka przedmiotem zainteresowania rodziców podczas podejmowanych przez nich działań osławających dziecko z odmiennością w warunkach zróżnicowania kulturowego	497

KRYSTYNA M. BŁESZYŃSKA Między stereotypem a doświadczeniem drogi. Dydaktyka różnicowa wobec kształcenia dzieci migrantów	516
ANNA GAJDZICA, ZENON GAJDZICA Dystans społeczny nauczycieli ze środowisk mono- i wielokulturowych wobec osób niepełnosprawnych intelektualnie	545
MALGORZATA GIL, TIFFANY PRETE, BRENT BRADFORD, ALEXIS HILLYARD, JOSÉ L. DA COSTA Praktyka edukacji przez całe życie: refleksje studentów Uniwersytetu Albertańskiego w Edmontonie na temat ich doświadczeń edukacyjnych	566
<hr/>	
Część VI	
EDUKACJA WIELO- I MIĘDZYKULTUROWA W PRZESTRZENI EUROPEJSKIEJ	
STEFAN M. KWIATKOWSKI Problemy zarządzania zespołami wielokulturowymi w przedsiębiorstwach międzynarodowych	599
JOLANTA MILUSKA Polska w Europie: implikacje dla edukacji	608
ANDRZEJ SADOWSKI Wschodnie pogranicze w warunkach integracji europejskiej oraz globalizacji	632
TERESA WILK Wielokulturowość w przestrzeni europejskiej. Wątpliwości wobec realiów rzeczywistości oraz nadzieje w obszarze współdziałania pedagogiki społecznej, kultury i sztuki	650
SUPLEMENT	677

CONTENTS

Introduction	9
<hr/>	
THE CIESZYN SCHOOL OF BORDERLAND STUDIES TOWARDS MODERN INTERCULTURAL PEDAGOGY	
EWA OGRODZKA-MAZUR, ALINA SZCZUREK-BORUTA Research, didactic and organizational activity of the Chair and the Section of General Pedagogy of the University of Silesia (the Faculty of Ethnology and Education) in 1989–2012. Around Professor Tadeusz Lewowicki's Cieszyn school of borderland studies	19
Bibliography of the series 'Intercultural Education'	41
<i>Roaming lasts as a scientific way...</i> – Professor Tadeusz Lewowicki in a talk with Barbara Grabowska and Jolanta Suchodolska	47
EWA OGRODZKA-MAZUR Authority of the scholar and creating the environment of intercultural educators	64
PRZEMYSŁAW PAWEŁ GRZYBOWSKI Quite beyond the paradigm – allegorical jubilee thanks	91
Congratulatory letters	95

Part I
IDENTITY IN PEDAGOGICAL STUDIES
AND INTERCULTURAL RESEARCH

JERZY NIKITOROWICZ The concept of man's identity in the multicultural society from the standpoint of intercultural pedagogy	103
JOLANTA MUSZYŃSKA Interdisciplinarity of intercultural education exemplified by theoretical concepts of the individual's identity	116
DOROTA MISIEJUK Studying cultural identity in pedagogy. On the relation of the group and individuals from the perspective of cultural identity and the educational aim	129
BARBARA GRABOWSKA Who do young Poles feel to be abroad? Creating identity in the borderland environment	150
JOLANTA SUCHODOLSKA Potentialities of the Polish-Czech borderland and the feeling of identity – inspirations	182
<hr/>	
Part II THE PAST AND PRESENT OF NATIONAL AND ETHNIC MINORITIES IN BORDERLANDS	
WIESŁAWA KORZENIOWSKA Participation of Silesian landed gentry in educational transformations in the 18 th and 19 th century	211

IDZI PANIC Sources for the research into contemporary linguistic and ethnic relationships in borderlands (the case of the former Duchy of Cieszyn)	228
ZENON JASIŃSKI Cultural and educational activity of Polish organizations in Ostrava (1918–1938)	242
IWONA H. PUGACEWICZ Constructing national identification in the Polish School in Paris at the end of the 19 th century	277
ALEKSANDRA GANCARZ Poles from Kazakhstan – their pre- and post-repatriation life in the perspective of intercultural pedagogy	298
<hr/>	
Part III INTERCULTURAL COMMUNICATION AND DIALOGUE	
Leszek Korporowicz Education as synergy. A starting point for the theory of intercultural dialogue	325
WIKTOR RABCZUK Key competences and their intercultural component	347
MIROSLAW SOBECKI Symbols in social communication. The standpoint of intercultural education	359
SYLWIA JASKUŁA The fifth dimension of intercultural education	370

Part IV
CHURCH ISSUES AND RELIGIOUS EDUCATION
IN CULTURALLY DIFFERENTIATED COMMUNITIES

HALINA RUSEK Material conditions of Churches in the multicultural environment – the Czech Republic and Slovakia	391
JÓZEF BUDNIAK Ecumenism of martyrs – witness of faith	411
ANIELA RÓŻAŃSKA Category of the Other and the Fellowman in intercultural religious education	429

Part V
FAMILY AND SCHOOL IN MULTICULTURAL
ENVIRONMENTS IN THE CONTEXT
OF EDUCATIONAL EXPERIENCE

ALINA SZCZUREK-BORUTA Individualism and collectivism – on multi-sidedness of educational activities	451
ALICJA HRUZD Family in the multicultural environment – determinants, problems, perspectives	476
BARBARA CHOJNACKA-SYNASZKO The child's inter- and intrapersonal intelligence as an issue of parents' interest during their attempts to familiarize the child with dissimilarity in the culturally differentiated environment	497

KRYSZYNA M. BŁESZYŃSKA Between the stereotype and experience of route. Differential didactics with regard to the education of migrants' children	516
ANNA GAJDZICA, ZENON GAJDZICA Social distance of teachers from mono- and multicultural environments to the intellectually disabled	545
MALGORZATA GIL, TIFFANY PRETE, BRENT BRADFORD, ALEXIS HILLYARD, JOSÉ L. DA COSTA Practice of lifelong education: reflections of students at the University of Alberta in Edmonton upon their educational experiences	566

Part VI
MULTI- AND INTERCULTURAL EDUCATION
IN THE EUROPEAN SPACE

STEFAN M. KWIATKOWSKI Multicultural team management problems in international companies	599
JOLANTA MILUSKA Poland in Europe – implications for education	608
ANDRZEJ SADOWSKI Eastern borderland in the conditions of European integration and globalization	632
WILK TERESA Multiculturalism in the European space. Uncertainties in view of the facts of reality and hopes in the area of cooperation of social pedagogy, culture and art	650
SUPPLEMENT	677